

Asia: VN/23227/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry (SPL) lausuu hallituksen esityksen luonnoksesta kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta seuraavaa:

SPL:n näkemyksen ehdotettua väliaikaisen lain pidentämistä ja vieläpä yhdeksällä kuukaudella ei ole perusteltu riittävällä tavalla. Sääntelyä ei tulisikaan enää jatkaa.

Nyt voimassa oleva väliaikainen laki 512/2020 ei ole saavuttanut sille asetettuja tavoitteita, vaan luottoja on otettu itseasiassa heinäkuusta lukien oletettua enemmän: (<https://www.sttinfo.fi/tiedote/vakuudettomia-kulutusluottoja-nostettiin-heinakuussa-enemman-kuin-vuotta-aiemmin?publisherId=1865&releasId=69887375>), joten väliaikaisen lain pidennys ei ole oikea ratkaisu nykyiseen tilanteeseen.

Lisäksi maailmantaloudessa tapahtuu eri syistä jatkuvasti muutoksia ja on mahdotonta nähdä, että joku tila olisi väliaikainen vaan kaikilla talouteen vaikuttavilla seikoilla on jatkuvasti seurauksia luottoyhteiskunnassa toimiviin tahoihin. Väliaikaisten lakien jatkaminen ilman riittäviä perusteita (elinkeinovapautteen puuttuminen ei liity tartuntatautilakiin eikä terveydensuojelulakiin) voi aiheuttaa kyseisenkaltaisen väliaikaisen sääntelyn vakiintumista eri tilanteisiin ja horjuttaa siten koko sääntelyn oikeasuhtaisuutta ja lainsäädännön peruspohjaa.

SPL:n käsityksen mukaan mitä pidempään sääntely jatkuu, sitä hankalampi on selvittää, mitkä luotot ovat kuuluneet väliaikaisen lain soveltamisalaan. Jatkuva luotto, jonka tilapäisen sääntelyn aikana tehdyt nostot kuuluvat sääntelyn piiriin, täytyy riitautustilanteissa pystyä erittelemään ja

selvittämään mahdollisesti pitkänkin ajan jälkeen riippuen luoton erääntymisajankohdasta. Väliaikainen lainsäädäntö lisääkin sääntelyn sekavuutta.

SPL:n näkemyksen mukaan ylivelkaantumiseen tulisi puuttua ennen kaikkea mahdollistamalla kattavat ja ajantasaiset luottotiedot niitä tarvitseville tahoille. Nyt ollaan sitä vastoin suunnittelemassa rajoituksia tiedon saantiin esimerkiksi maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisellä samaan aikaan kun positiivisen luottotietorekisterin käyttötarkoitusta on suunniteltu hyvin suppeaksi.

Nyt voimassa oleva 512/2020 väliaikainen kuluttajansuojalaki on lisännyt perintätoimistojen työkuormaa ja kustannuksia saman aikaisesti kun 1.9.2019 voimaan tulleen kuluttajansuojalain muutoksella on edelleen samoja vaikutuksia. Kyseinen väliaikaislaki tulee vaikeuttamaan perintää vielä pitkään. Nyt ehdotettu pidennys tulee entisestään lisäämään perintätoimistojen työkuormaa ja kustannuksia.

Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että hallituksen esityksessä 53/2020 mainittu sääntelyratkaisujen yksinkertaisuus ei ole toteutunut ottaen huomioon käräjäoikeuksien täydennyspyynnöt. Vaikka hallituksen esityksessä lähdettiin siitä, että perintätoimistoja ohjeistetaan täydentämään Santra-järjestelmän vaatimuskenttää ja perintätoimistot saivat ohjeistuksen oikeusrekisterikeskukselta, ei oikeusrekisterikeskuksen ohjeistuksen mukainen täydennys näytä riittävän kaikille käräjäoikeuksille.

SPL selvitti 512/2020 lainsäädäntövaiheessa oikeusrekisterikeskukselta järjestelmämuutoksen tarpeita ja korosti omassa lausunnossaan OM:lle ” Oikeusrekisteri-keskukselta saadun tiedon mukaan tarkoitus olisi, että Santra-hakijat kirjaavat haastehakemusvaatimuskenttään lauseen, jossa he ilmoittavat, etteivät peri yli 10 % korkeampaa korkoa. Jos tämä on riittävää, tämä on perintäyhtiöissä toteutettavissa siten, että perintäyhtiöt voivat edelleen ilmoittaa luotonantajan ilmoittaman luottokorkojäämän ja sopimuksen mukaisen koron käräjäoikeudelle kuten tähänkin asti.” Asialla oli erityinen merkitys, koska laki haluttiin pikaisesti voimaan ja perintätoimistot pystyivät tekemään tällöin IT-muutokset nopealla aikataululla.

SPL:n käsityksen mukaan käräjäoikeudet ovat nyt kuitenkin ruuhkauttaneet itseään ja lisänneet kohtuuttomasti perintäyhtiöiden työtaakkaa vaatimalla täydennyspyyntöjä kyseiseen nyt jatkettavaksi ehdotettuun väliaikaislakiin liittyen. SPL:n käsityksen mukaan lausuntopyyntöjä ei olisi ollut syytä läheskään tässä määrin pyytää. Ongelmaa on lisännyt se, että täydennyspyynnön kohteina olleista asioista ei ole saatu päätöksiä vaan samankaltaisesta asiasta on lähetetty useita täydennyspyyntöjä tilanteessa, jossa tieto jo annettujen täydennysten riittävydestä on ollut epäselvä. Käräjäoikeuksien käytännöt ovat myös olleet kirjavia. Väliaikainen sääntelyn aiheuttama täydennyspyyntöjen lisääntyminen on ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, mitä kuluttajaluottojen korkokattosääntelyllä 1.9.2019 alkaen tavoiteltiin.

Käräjäoikeuksien täydennyspyynnöistä johtuen SPL toivoo, että jos väliaikaista sääntelyä kuluttajaluottosopimusten osalta jatketaan, hallituksen esitykseen kirjattaisiin tarkemmin, että väliaikaisessa laissa säädettyä perittävää luottokorkoa ei tule tutkia käräjäoikeuksissa viran puolesta. Jos näin kuitenkin katsotaan olevan, tulisi lain perusteluista tarkemmin ilmetä, miten asiaa tulee viran puolesta lainsäädännön puitteissa tutkia ja jos perintätoimistojen tulee ilmoittaa jotain muuta kuin mitä oikeusrekisterikeskus on nyt ohjeistanut, tähän tulee varata riittävät siirtymäsäännökset velkojien ja perintätoimistojen IT-muutoksia varten. Tämä taas lisää entisestään perintätoimistojen ja velkojien kustannuksia ja työtaakkaa.

Täydennyspyynnöistä aiheutuva päätösten saamisen hidastuminen on johtanut siihen, että velkojat joutuvat odottamaan entistä kauemmin ulosotosta saatavaa kassavirtaa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että muidenkin kuin kuluttajaluottosopimuksiin liittyvien päätösten saaminen hidastuu ja myös muut kuin kuluttajaluottoja tarjoavat pankit ja rahoituslaitokset joutuvat kauemmin odottamaan saataviaan. Nyt ehdotettu pidennys tulee entisestään lisäämään tätä ongelmaa, jos summaarinen menettely on kaikkea muuta kuin summaarista silloin kun käräjäoikeudet tulkitsevat tutkimisvelvollisuuttaan laajemmin kuin olisi tarpeen.

SPL:n käsityksen mukaan kyseisen väliaikaisen säännöksen ei siis tulisi vaikuttaa käräjäoikeuksien nykyisiin käytäntöihin tutkia viran puolesta kuluttajaluottosopimuksia kuten ennen kyseistä väliaikaislakia. Sovittu luottokorko on edelleen enintään sama kuin ennen väliaikaista lakiakin eikä haastehakemus vaadi sen laajempaa tutkintaa.

Perimistöimistöja on pyydetty käräjäoikeudesta täydentämään haastehakemusta erilaisilla erittelyillä perittävän luottokoron osalta vaikka tällaisten tietojen antaminen ei mitenkään ole mahdollista nyt tehtyjen IT-muutosten perusteella. IT-muutokset on tehty oikeusrekisterikeskuksen ohjeistuksen perusteella. Lisäksi se mitä kanteessa on vaadittu pääomaa ja korkoja, riippuu täysin siitä, mitä saatavasta sattuu olemaan auki haasteen laadintavaiheessa. Vaadituista summista ei siis voi lainkaan päätellä ja laskea, onko väliaikaista korkoa peritty tietyinä ajanjaksona, koska vaadittu summa riippuu siitä, onko velallinen suorittanut saatavaa ja miltä osin. Väliaikaisesti perittävän luottokoron osalta ei siis voi tehdä johtopäätöksiä siitä, onko kanteen selvästi perusteeton eikä käräjäoikeuden perintäkulujen tarkastelusta, joiden osalta erittelyvelvollisuus tulee oikeudenkäymiskaaresta ja kanteesta voi tutkittaessa huomata, että perintäkuluja tulisi tällaisia tietoja summaarisessa menettelyssä kysyä. Tämä poikkeaa esimerkiksi on vaadittu selvästi perusteettomasti oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n mukaisesti.

Velkojien järjestelmistä ei myöskään yleensä ole saatavissa sähköisesti tietoa siitä, onko luotto hyödykesidonnainen luotto vai ei tai mikä muu mahdollinen seikka on syynä siihen, miksi tilapäistä korkokattoa ei sovelleta. Perintätoimistoilla ei myöskään yleisesti ole rakennettuna järjestelmää, jossa voisi eritellä miten luottoa on nostettu ja mikä osa nostoista kuuluu lain piiriin ja mikä osa ei. Tällainen muutos vaatisi laajoja ja kustannuksiltaan kalliita IT-muutoksia. Perintätoimistoilla on toimeksisaajana oikeus luottaa toimeksiantajan tietojen oikeellisuuteen ja riittävää tulisi olla, että

riidattomissa haastehakemuksissa ilmoitetaan vain oikeusrekisterikeskuksen ohjeistuksen mukainen tieto. Jos näin ei kuitenkaan ole, tulisi myös selvittää asetuksen mukaisten oikeudenkäyntikulujen taksoitus, koska työstä aiheutuvat kustannukset pitäisi pystyä peittämään.

Viran puolesta tutkimiseen ei siis perintätoimistojen käsityksen mukaan kuulu väliaikaisessa laissa säädetyn perittävän 10 %:n enimmäisluottokoron tutkiminen. Tämä johtuu jo yksinkertaisesti siitä, ettei sitä pysty summaarisessa, yksinkertaisessa menettelyssä tutkimaan. Tuomioistuimen oma-aloitteinen tutkimisvalta ja -velvollisuus on riita-asioissa lisäksi säädetty suppeaksi eikä siitä ole kuluttajansuojaa koskevia poikkeuksia. Lähtökohtana on asianosaisten määräämisperiaate, jonka mukaan asianosaiset määrittävät oikeudenkäynnin kohteen. Kyse ei myöskään voi olla viran puolesta tehtävästä kohtuullisuusharkinnasta, koska perittävä 10 %:n enimmäisluottokorko perustuu väliaikaisen lain säännökseen.

SPL tuo vielä esiin, että perintälain 4 a §:n mukaisesti velallisella on pyynnöstä oikeus saada velkojalta maksutta ajantasainen tieto velkojensa kokonaismäärästä ja perusteista, erittely maksamattomista veloista ja niiden lyhennyksistä sekä selvitys velkapääomalle kertyneiden korkojen ja kulujen määräytymisestä. Velallinen saa siis halutessaan pyytämällä tarkempaa tietoa peritystä luottokorosta.

Karskela Maija
Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry